

Red de wereld, een pleidooi voor een authentiek verbindend middenveld.

Het tijdsgewricht waar we vandaag in leven wordt gekenmerkt door steeds versnellende processen in zowat alle domeinen van ons leven. Deze veranderingsprocessen zijn uniek omdat ze zich vandaag op mondiale¹ schaal voordoen. De omgevingsfactoren in alle steden wereldwijd veranderen steeds sneller en diepgaander. De evolutie van de grootstedelijke context lijken exponentieel te verlopen. De grenzen van het adaptatie vermogen van mensen, groepen en organisaties wordt daarbij ver overschreden. Dit mondiaal fenomeen is een unieke werkelijkheid die inderdaad niet terug te draaien is.

De vervreemdingsverschijnselen die daaruit ontstaan zijn divers en gelaagd en worden in het beste geval omgezet in verzet. Individuen en organisaties vertalen hun verzet in diverse vormen. Van lethargie tot fundamentalisme, gewelddoos verzet tot vrijheidsstrijd. De groeiende vervreemding of zelfs het verzet van sommige 'gelovige' gemeenschappen t.o.v. democratische verworvenheden en stelsels zijn hierbij zorgwekkend. De meeste van deze fenomenen zijn 'onschadelijk'. Andere fenomenen zijn destructief en kennen hier en daar fascistoïde kenmerken.

De landen van herkomst van vele medeburgers ondergaan vandaag in overtreffende wijze bovenstaande fenomenen. Ons huis staat niet alleen. Gebeurtenissen in Rabat of Antwerpen grijpen op elkaar in alsof we burens zijn. Er is inderdaad maar één wereld. Terzelfdertijd wordt de westerse samenleving gekenmerkt door een totale tweedeling, zowel sociaaleconomisch als cultureel. De heersende kapitalistische mondiale structuur verdringt de sociaaldemocratische orde in West Europa en creëert structurele armoede.

Het daaruit voortvloeiend maatschappelijke debat, voor zover ze democratisch kan verlopen, wordt bepaald door wisselende thema's die antwoord zoeken op het onvermogen om de veranderende werkelijkheden te vatten. Casuïstiek als metafoor. Het debat over dragen van een hoofddoek in Vlaanderen bijvoorbeeld is blijkbaar een metafoor om het thema geloof² in de samenleving te kunnen kaderen.

Hoe kunnen we als gemeenschap, in zoverre mensen zich vanuit een identiteitsbeleving als groep kunnen identificeren, een bijdrage leveren aan het democratisch verzet. De oplossing ligt hem bij het middenveld, het politiseren van dromen en het versterken en ondersteunen van hun invloed. Maatschappelijke verandering is echter maar mogelijk wanneer sociale bewegingen zich terug willen verbinden met de non-middenklasse, hun oorspronkelijke missie terug opnemen.

De positie van het historisch middenveld, die vandaag vervreemd is van de non-middenklasse, staat ter discussie. Niet in het minst omdat ze verstrikt is geraakt in het web van de georganiseerde hebzucht. En toch zijn middenveldorganisaties de belangrijkste motor tot democratische verandering. Een breed draagvlak ontstaat pas naarmate groepen via zelforganisatie zichzelf kunnen definiëren en daardoor 'organisatie' kunnen worden.

Als typisch kaderlid vanuit de katholieke actie ben ik schatplichtig aan dit middenveld. Zij was de motor van een emancipatorische beweging die in Vlaanderen een sterke middenklasse³ creëerde. Via het onderwijs, haar organisaties, slaagde dit middenveld erin haar programma te politiseren en daardoor belangrijke sociale verworvenheden te verankeren.

In onze steden probeert een groeiende non-middenklasse vandaag aansluiting te vinden bij het historisch middenveld. Het blijft mijn overtuiging dat dit een opportuniteit is voor 'onze' bewegingen en het katholiek onderwijs. Als 'we daar niet in slagen dan verdwijnen 'we'.

Luc lamote

¹ Mondialisering door spectaculaire groei van transport en communicatiemogelijkheden, gekoppeld aan groeiende energie en voedsel behoeften.

² Geloof als verzwakkend en storend element t.o.v. de postmoderniteit. De positie van vele maatschappelijke actoren en de concrete praktijk van het verdringen religieuze symbolen en organisaties vertrekt vanuit een beschavingsretoriek. Godsdienst is dus hinderlijk, achterlijk.

³ Na de tweede wereldoorlog telde Vlaanderen amper 15% middenklasse in de jaren 80, 65%.